

Egy életút és Európa tisztelete

Szűcs Petra¹

DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2025_I_8

Kutasi Gábor (szerk.) *Domi esse et in Europa et in mundo – Ünnepi tanulmányok a 70 éves Halmi Péter tiszteletére* című tanulmánykötetéről

A *Domi esse et in Europa et in mundo* című tanulmánykötet egy kiemelkedő akadémiai munka, amely a 70 éves Halmi Péter tiszteletére született. A Ludovika Egyetemi Kiadója gondozásában és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem szervezésében megjelent kötet a kortárs magyar és nemzetközi közgazdaságtan egyik meghatározó személyiségének munkássága előtt tiszteleg. A kötet méltó módon visszatükrözi Halmi Péter, Széchenyi-díjas közgazdász és a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának valamint az MTA IX. osztály elnökének iskolateremtő életpályáját. A kötetben elismert hazai és nemzetközi szakemberek írásai szerepelnek, akik tisztelettel adóznak Halmi professzor gazdaságtudományi munkássága, egyetemi oktatói tevékenysége és inspiráló személyisége előtt.

Mint hogy az ünnepelt életpályája széles spektrumot ölel fel, a könyv tematikájára is ez jellemző. Többek között az európai integráció, a gazdasági fejlődés, valamint a közgazdasági és jogtudományi kutatások területén. Olyan prominens szerzők járulnak hozzá a kötethez, mint Martonyi János, Palánkai Tibor, Szathmáry Örs, Csaba László, Vékás Lajos és sokan mások, hogy csak az akadémikusok közül emeljünk ki néhányat.

A kötet egyik legfontosabb üzenete a tudományos közösség összetartása és a tudásmegosztás fontossága. A tanulmányok tükrözik Halmi Péter kutatói karakterét: az elmélyült szakmai kutatás és az innovatív gondolkodás iránti elkötelezett hozzáállást. Az írások nemcsak elméleti szinten elemzik az európai gazdasági integráció és a gazdaságpolitika kihívásait, hanem gyakorlati szempontokat is nyújtanak a jövő gazdasági és politikai döntéshozói számára.

A szerzői közösség együttműködése egy olyan kötetet hívott életre, amely tudományos mozaikként jeleníti meg Halmi professzor gazdasági integrációval, makroökonómiával és európai gazdaságpolitikával kapcsolatos gondolatait és hatásait. A tanulmányok három fő témakörre koncentrálnak: integráció, növekedés és reform. Ezek a fejezetek olyan kulcsfontosságú kérdéseket vizsgálnak, mint az európai gazdasági és politikai integráció jövője, a makrogazdasági stabilitás kihívásai, valamint a modern közgazdaságtan és jogrendszer reformtörekvései.

¹ Szűcs Petra, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, szucs.petra@uni-nke.hu, tanársegéd

Az első fejezetben, az integrációról szóló tanulmányok sorra veszik az Európai Unió integráció legfőbb aspektusait, annak jogi és gazdasági vetületeit. Martonyi János, Palánkai Tibor és Székely P. István tanulmányai különösen értékesek abból a szempontból, hogy történelmi kontextusba helyezik az EU reformjainak jelenlegi és jövőbeli lehetőségeit, reagálva Halmai Péter erre vonatkozó munkáira. Halmai Péter kiemelt figyelmet fordított a fiskális és monetáris politikák összehangolására, a strukturális reformokra és az EU jövőbeli kihívásaira az az európai gazdasági integráció különböző dimenzióit vizsgáló munkáiban, beleértve a GMU működését, a gazdasági kormányzás új formáit, a tagállami integrációs stratégiákat és a felzárkózás kihívásait. (Halmai, 2020; Halmai, 2020a; Halmai, 2019c; Halmai, 2019b).

A gazdasági növekedés témakörét tárgyaló fejezetben a makroökonómiai trendek, az eurózóna kívásai és a globális gazdasági kihívások szerepelnek. Magas István és Julius Horváth tanulmányai kiemelkedők abban, hogy a világgazdaság lassulását és az infláció hosszútávú hatásait elemzik. Halmai korábban arra mutatott rá, hogy az EU növekedési válsága mély strukturális problémákból fakad, és csak célzott reformokkal, a versenyképesség javításával és az innováció ösztönzésével lehet fenntartható módon kezelni. A konvergencia erősítése és az európai integráció elmélyítése kulcsfontosságú tényezők a jövőbeli növekedési kilátások szempontjából (Halmai, 2014; Halmai, 2015; Halmai, 2019a).

A reformokkal foglalkozó fejezet részletes képet ad a magyar és nemzetközi közgazdasági és jogi rendszerek fejlesztési lehetőségeiről. Vékás Lajos, Kádár Béla és Kovács Árpád írásai fontos perspektívákat nyitnak meg a jogalkotás és a gazdaságpolitika kapcsolatának elemzésében. A reformokkal kapcsolatban Halmai Péter tézisei az integráció és a növekedés témájában tett megállapításaira épít, hiszen a gazdasági és monetáris unió reformjai, valamint az európai növekedési modell problémái szorosan összefüggnek. Szerinte az EU számára elengedhetetlen egy olyan gazdasági kormányzási struktúra kialakítása, amely nemcsak a stabilitást garantálja, hanem hozzájárul a versenyképesség és a növekedés hosszú távú fenntartásához is. Továbbá kutatásai rávilágítanak arra, hogy a GMU kiteljesedése és az új növekedési modell kialakítása politikai és gazdasági reformok sorát igényli, amelyeket az európai integráció mélyítésével lehet megvalósítani (Halmai, 2017; Halmai, 2018a).

A kötet egyik legnagyobb értéke az, hogy nem csupán egy száraz, akadémiai gyűjtemény, hanem egyfajta tisztelgés egy olyan kutató és oktató előtt, aki generációk gondolkodását formálta, és jelenleg is formálja. Halmai Péter munkássága, amely az európai gazdasági integrációval és a makrogazdasági stratégiákkal kapcsolatos kutatásokat öleli fel, nem csupán a szakmabeliek számára bír jelentőséggel, hanem mindazok számára is, akik a mai világgazdasági folyamatok iránt érdeklődnek.

Ahogy már a bevezetésben is említésre került, a kötet három fő témakör köré szerveződik: integráció, növekedés és reform. Az európai integráció elméleti és gyakorlati kihívásai, a gazdasági növekedés és konvergencia kérdései, valamint a jogi és közgazdasági reformok egyaránt központi szerepet kapnak. Az olyan témák, mint az eurózóna stabilitása, a magyar gazdaság fejlődési útjai vagy a fenntarthatóság és klímaváltozás gazdasági aspektusai, mind-mind aktuális és releváns kérdések a tudomány és a szakpolitika számára.

Halmi Péter követése az európai úton

Az európai integráció, gazdasági fejlődés és intézményi reformok témájában kiemelkedő tanulmányokat olvashatunk olyan neves szerzőktől, mint Palánczai Tibor, Székely P. István, Csaba László, Andor László, vagy Gottfried Péter. A szerzők mindegyike egyedi nézőpontból járul hozzá az európai uniós folyamatok mélyebb megértéséhez, miközben szakmailag magas színvonalú elemzéseket nyújtanak az olvasók számára. Érdemes néhány tanulmányt kiemelni. Palánczai Tibor professzor, az integrációgazdaságtan magyar atyja, az európai integráció fejlődését és jövőbeli reformjait elemzi. Írása a globalizáció és az európai gazdasági unió kihívásaira reflektál. A mélyítés mellett állást fogláló szerző különösen fontos meglátásokat fogalmaz meg a szorosabb gazdasági és politikai együttműködés szükségességéről. Benczes István és Kollárik Ferenc szolgáltatja az elméleti háttérrel az integrációs vitákhoz a neofunkcionalizmus megközelítésébe helyezve az integrációs folyamatokat. Tanulmányuk a politika- és gazdaságtudományok kontextusában vizsgálja az integráció mélyülésének történelmi és jelenlegi folyamatait. E megközelítésre rímel Andor László írása, amely mélyreható történelmi perspektívából vizsgálja az eurózóna fejlődését és a Maastrichti Szerződés hatásait, aminek köszönhetően érthetővé válnak az európai gazdasági együttműködés folyamatai és tényezői.

Az intézményi megközelítés is helyet kap az integrációs fejezetben. Székely P. István az európai intézmények fejlődési irányaira fókuszál, és bemutatja, hogyan járulnak hozzá az uniós tagsághoz kapcsolódó strukturális változások a régió gazdasági konvergenciájához. Hangsúlyosan tárgyalja az intézményi reformok és a fenntartható fejlődés közötti összefüggéseket. Csaba László az integráció jövőbeli lehetőségeit vizsgálja, különös tekintettel az eurózóna szerepére és az EU intézményi reformjaira. Részletesen feltárja a szerinte akut gazdasági kihívásokat és az EU ezekkel kapcsolatos mozgásterét. Györffy Dóra az eurózóna pénzügyi és politikai stabilitásának összefüggéseit vizsgálja. Részletes elemzése világosan mutatja be, hogy az euró bevezetése milyen hatással van az EU tagállamainak politikai és gazdasági rendszerére. Gottfried Péter munkája az EU fiskális politikájának jövőjét és a helyreállítási alapok szerepét veszi górcső alá. A szerző precíz érvelése és adatközpontú megközelítése révén rávilágít arra, hogy az uniós pénzügyi mechanizmusok milyen szerepet játszhatnak a gazdasági stabilitás fenntartásában.

Az említett és a kötetben szereplő további tanulmányok mindegyike értékes hozzájárulást jelent az európai integrációval kapcsolatos tudományos diskurzushoz. A szerzők szakszerű és strukturált érveléssel vezetnek le a jelenlegi és jövőbeli kihívásokat, ugyanakkor konstruktív megoldási javaslatokat is kínálnak. Munkáik egyaránt ajánlhatók kutatók és szakpolitikusok számára.

A közgazdászok örök kihívása: a növekedés

A gazdasági növekedés, inflációs dinamikák és konvergencia témakörében a Kónya István, Magas István, Julius Horváth, Balatoni András, Szerb László, Virág Barnabás-Kolok András Bese-Szabó Eszter, Pleschinger Gyula, Takáts Előd, Csáki György,

Lengyel Imre, Bod Péter Ákos és Farkas Beáta által jegyzett tanulmányok mélyreható elemzést nyújtanak a hazai és nemzetközi gazdasági trendekről. A kötet nemcsak az elméleti közgazdaságtan új megközelítéseit tárgyalja, hanem konkrét gazdaságpolitikai következtetéseket is levon.

Kónya István a magyar gazdasági felzárkózás dinamikáját vizsgálja, kiemelve a közepes jövedelem csapda problematikáját. A szerző amellett érvel, hogy a magyar gazdaság fejlődési pályája egy hosszútávú futás, amely megfelelő gazdaságpolitikai eszközökkel tovább gyorsítható. Magas István a világgazdasági lassulás és az inflációs nyomás kapcsolatát vizsgálja. Kiemeli a stagflációs kockázatokat, valamint azok lehetséges következményeit a nemzetközi és hazai gazdaságra nézve. A tanulmány különösen aktuális a globális makrogazdasági bizonytalanságok fényében. Erre rímel Pleschinger Gyula tanulmánya az inflációs nyomás és a fiskális-monetáris politikai intézkedések kapcsolatát boncolgatja. Kiemeli a jegybanki és költségvetési politikák egyensúlyának fontosságát a makrogazdasági stabilitás fenntartásában. A fentieket szinte kiegészítve Balatoni András részletesen elemzi a keresleti-kínálati viszonyokat és a gazdasági ciklusok trendjeit. Külön figyelmet fordít a hosszú távú növekedési potenciál meghatározó tényezőire, kiemelve a termelékenység szerepét. Virág Barnabás és munkatársai az európai gazdasági felzárkózás kihívásait és lehetőségeit tárgyalják a változó világgazdasági környezetben. Tanulmányuk a modern gazdasági trendek tükrében kínál elemzést a magyar és régiós gazdaságok kilátásairól.

Más szerzők egy-egy részterületre fókuszálnak a növekedés kapcsán. Julius Horváth a közép-európai gazdasági gondolkodás történeti fejlődését követi le, és bemutatja, hogy a térség kutatói milyen módon járultak hozzá a modern közgazdaságtan alakulásához, és hogyan illeszkedik a régió gondolkodása a nyugat-európai fősodorba. Szerb László a kelet-közép-európai országok digitális vállalkozói ökoszisztémájának fejlődését vizsgálja. Részletes elemzése rávilágít arra, hogy az innováció és a vállalkozási környezet milyen szerepet játszik a gazdasági konvergencia elősegítésében. Takáts Előd, Csáki György és Farkas Beáta külön-külön tanulmányaikban a fenntartható fejlődés, az élelmiszerbiztonság és a német növekedési modell elemzésével járulnak hozzá a közép-európai gazdasági helyzet értelmezéséhez.

A kötet szerzői rendkívül alapos elemzést nyújtanak a magyar és közép-európai gazdasági fejlődés kulcskérdéseiről, amelynek nyitott gazdasági kihívásaival a kötet szerkesztője már korábban foglalkozott (Kutasi, 2018). A tanulmányok elméleti mélysége és gyakorlati relevanciája különösen értékesé teszi a kötetet mind a közgazdász szakma, mind a gazdaságpolitikai döntéshozók számára. A szerzők érvelése meggyőző, és a következtetések hasznos útmutatást nyújtanak a gazdaság jövőjének alakításához.

A reform közgazdaság vitája

A kortárs magyar közgazdaságtan meghatározó alakjai vállalkoztak arra, hogy a gazdasági reform témakörében hozzászóljanak a jelen kor gyakorlati kihívásaihoz a gazdasági reform területén. Többek között Kádár Béla, Kovács Árpád, Botos Katalin, Báger Gusztáv, és Vastag Gyula is szerepel a témakör szerzői között. A reform kapcsán szü-

letett fejezetek is kiváló példái a közgazdasági gondolkodás elmélyült, interdiszciplináris megközelítésének. Az írások nemcsak a gazdasági folyamatok megértéséhez járulnak hozzá, hanem a döntéshozók és a szakmai közösség számára is iránymutatást adnak a fenntartható és versenyképes gazdaságpolitikai stratégiák kialakításához.

Sok más szerző mellett például Kádár Béla a magyar gazdaság viharos évszázadáról ír átfogó elemzést nyújtva az ország gazdaságának történeti fejlődéséről, bemutatva annak strukturális változásait és az alkalmazkodási kényszereket. Kádár értékes történeti perspektívája hozzájárul a gazdaságpolitikai döntések megalapozottságához. Kovács Árpád a gazdasági szabályozás és intézményi reformok területén fogalmaz meg újszerű gondolatokat. Kiemeli az állami szerepvállalás és a fenntartható gazdaságpolitika összefüggéseit, ami a jövőbeli gazdasági stratégiák kidolgozása szempontjából különösen értékes.

Kerekes Sándor napjaink egyik legfontosabb gazdasági kihívását emeli be a kötetbe a marginalitás és a bizonytalanság meghatározó szerepét kiemelve. Részletesen elemzi a fenntartható fejlődés gazdasági összefüggéseit és az ökológiai szemléletmód szükségességét a gazdasági döntéshozatalban.

Botos Katalin a globális pénzügyi rendszerek kihívásaira és instabilitásaira világít rá. Tanulmánya különösen aktuális a pénzügyi válságok időszakában, és értékes hozzájárulás a gazdaságpolitikai diskurzushoz.

Báger Gusztáv az Alaptörvény közpénzügyi szerepét és hatását vizsgáló munkája a fiskális politika és a jogi keretek kapcsolatát elemzi. Írása egyértelművé teszi, hogy az átláthatóság és a szabályozási környezet stabilitása kulcsfontosságú tényezők a fenntartható államháztartás szempontjából. Berács József az európai felsőoktatási térség reformtörekvéseiről és azok magyarországi hatásairól szóló tanulmánya rendkívül informatív, különösen az oktatás és a munkaerőpiac összekapcsolásának szempontjából. Elemzése segít megérteni, hogy a felsőoktatási rendszerek hogyan járulhatnak hozzá a gazdasági versenyképességhez. Vastag Gyula a tudományos közösség egyik jelentős problémáját, a kutatási eredmények megbízhatóságát és a *Q-hacking* jelenséget vizsgálja *Gorcsev Iván Nobel-díja* című írásában. Kritikai szemlélete és a kutatás minőségének javítására tett javaslatai értékesek a tudományos világ számára.

Jogtudományi kapcsolódási pontok

Halmi Péter a jogtudományi területen is alkotott, így nem csoda, ha számos jogtudós is szívesen vállalta, hogy reagál a monstre életműre, többek között Martonyi János, Hamza Gábor, Vékás Lajos, Kiss György, Földi András, Kecskés László, Varga Réka, Patyi András és Kis Norbert. A szerzők között olyan meghatározó szakemberek szerepelnek, akik munkáikkal nem csupán a tudományos közösséget gazdagítják, hanem a jogalkotás és közigazgatás mindennapi gyakorlatához is hozzájárulnak.

Martonyi János írása az európai integráció közjogi és gazdasági vonatkozásait elemzi, összekapcsolva a globális kihívásokkal. Kiss György a munkajog területén nyújt kiváló elemzést a hatékony foglalkoztatás jogi alapjairól, amely gyakorlati megoldásokat is tartalmaz. Vékás Lajos a polgári jog aktuális kihívásait elemzi, bemutatva annak al-

kalmazási lehetőségeit a gyorsan változó jogi környezetben. Tanulmánya a kodifikáció jövőbeli irányait is felvázolja. Hamza Gábor tanulmánya a római jog és az európai magánjog fejlődését vizsgálja, egyedülálló betekintést nyújtva a jogtörténeti folyamatokba. Munkája precízen elemzi a jogintézmények evolúcióját, rávilágítva azok mai relevanciájára. Földi András a jogszabályok visszaható hatályának római jogi alapjait elemzi, amely különösen fontos a kortárs jogalkotás és jogalkalmazás szempontjából. Munkája tudományos alapossága mellett rendkívül olvasmányos és könnyen érthető. Kecskés László a skót jog fejlődését vizsgálva betekintést nyújt a kontinentális és angolszász jogi hagyományok összefonódásába. Tanulmánya fontos referenciapont lehet a nemzetközi jogösszehasonlítás területén. Varga Réka munkája a nemzetközi jogi aspektusokat vizsgálja, különös figyelmet fordítva az európai integráció és jogharmonizáció kihívásaira. Patyi András a közigazgatási feladatok és funkciók rendszerszemléletű vizsgálatával jelentősen hozzájárul a modern közigazgatás hatékonyabb működtetéséhez. Tanulmánya gondolatébresztő, és konkrét gyakorlati aspektusokat is kiemel. Kis Norbert közjogi dilemmákat elemző esszéi gondolatébresztőek és kritikus szemlélettel vizsgálják a jogalkotás és közigazgatás dinamikáit. A kötet a magyar jogtudomány területén is reprezentatív teljesítmény. A szerzők munkái nem csupán akadémiai közegben, hanem a gyakorlati jogalkotásban és jogalkalmazásban is nagy haszonnal forgathatók.

Összegzésképpen elmondható, hogy a kötet egyedülálló betekintést nyújt a magyar közgazdasági gondolkodás aktuális irányzataiba, és hozzájárul a tudományterület fejlődéséhez. A tanulmánykötet kiemelkedő szakmai és tudományos gyűjtemény, amely változatos és releváns témákban nyújt mélyreható elemzéseket, hozzájárulva a gazdasági, jogi és társadalomtudományi diskurzusok fejlődéséhez. Lehetetlen mind a hetvenegy tanulmányt méltatni, így átfogóan kell megállapítani, hogy a kötet szerzői elismert kutatók és szakértők, akik saját szakterületük legfontosabb kihívásait és lehetőségeit tárgyalják. Már csak a megemlített tanulmányok is jelzik, hogy a kötet szerzői magas színvonalat képviselnek a hazai közgazdasági irodalomban. Munkáik innovatív gondolatokkal járulnak hozzá a gazdasági és társadalmi folyamatok jobb megértéséhez.

A gazdasági tanulmányok között olyan kulcsfontosságú kérdésekkel foglalkozó munkák szerepelnek, mint az európai integráció dinamikái, a közép-európai fejlődési modellek vagy a pénzügyi stabilitás fenntarthatósága. A jogtudományi írások a közigazgatási rendszerek fejlődését, a jogszabályok visszaható hatályának kérdését, valamint a hatékony foglalkoztatás jogi alapjait elemzik. A közjogi dilemmák és a nemzetközi jogi kapcsolatok is terítékre kerülnek, hozzájárulva a modern jogértelmezés fejlődéséhez.

A kötet egy másik fontos aspektusa a társadalomtudományi megközelítés, amely a munkavállalók és fogyasztók viselkedési mintázatait, valamint a piacok átalakulásának hatásait vizsgálja. A közpolitikai és gazdaságpolitikai kérdések elemzése segíthet a döntéshozóknak a hosszú távú stratégiák kialakításában.

A tanulmánykötet nemcsak tudományos tisztelgés Halmi Péter életműve előtt, hanem olyan kiadvány is, amely gazdag betekintést nyújt az aktuális társadalmi-gazdasági kihívásokba és lehetőségekbe. Az interdiszciplináris megközelítés, a mély elemzések és a gyakorlati következtetések egyaránt értékes olvasmánnyá teszik ezt a művet minden szakember és érdeklődő számára. ■

Felhasznált irodalom

1. HALMAI, P. (2014): *Krízis és növekedés az Európai Unióban. Európai modell, strukturális reformok*. Budapest: Akadémiai.
2. HALMAI, P. (2017): Új geometria: „teljes” gazdasági és monetáris unió? A gazdasági kormányzás új dimenziói az Európai Unióban. *Magyar Tudomány*, 178(1), 6–17.
3. HALMAI, P. (2018a): Az európai növekedési modell kifulladására. *Közgazdasági Szemle*, 65(2), 122–160. Online: <https://doi.org/10.18414/KSZ.2018.2.122>
4. HALMAI, P. (2020): *Mélyintegráció. A Gazdasági és Monetáris Unió ökonómiája*. Budapest: Akadémiai. Online: <https://doi.org/10.1556/9789634545569>
5. HALMAI, P. (2020a): *Európai gazdasági integráció*. Budapest: Dialóg Campus.
6. HALMAI, P. szerk. (2019c): *Tagállami integrációs modellek. A gazdasági kormányzás új dimenziói az Európai Unióban*. Budapest: Dialóg Campus.
7. HALMAI, P. (2015): Az európai növekedési potenciál eróziója és válsága. *Közgazdasági Szemle*, 62(4), 379–414.
8. HALMAI, P. (2019a): Konvergencia és felzárkózás az euróövezetben. *Közgazdasági Szemle*, 66(6), 687–712. Online: <https://doi.org/10.18414/KSZ.2020.9.837>
9. HALMAI, P. (2019b): Felzárkózás és konvergencia az európai integráció rendszerében. In Kovács L. P. (szerk.): *Közel Európa távol*. Budapest: Éghajlat, 189–230.
10. KUTASI, G. (2018): Macroeconomic Populism The Baltic Current Accounts. *Journal Global Policy and Governance*, 7(1), 21–32. <https://doi.org/10.14666/2194-7759-7-1-002>